

PUHKES TÜLI: Estonia teatrimaja talvel 1920, kui Tõnisson seal peo korraldas.

Kuna muid sobilikke ruume linnas ei leitud, otsustati peoõhtu teha Estonias. Tegemist oli ju ikkagi 500 külalisega. Tõnisson leppiski saalide üürimise osas seltsi esindajaga kokku. Kui aga peo peakorraldaja, sõjaministri adjutant kapten **Nikolai Vildenu** Estoniasse ettevalmistusi tegema läks, teatati talle, et valget saali ei saa ning pidusööki ilma Wallfischita korraldada samuti ei saa. Tõnisson pani seepeale ette, et laseb Wallfischiga paariks päevaks vanglast välja vastuvõttu korraldama. Wallfisch oli aga kangust täis ega võtnud pakkumist vastu: tema istub oma aja nagu kord ja kohus ära.

Tõnisson, kes pidu enam ära jätta ei saanud, sest kutsed olid juba saadetud, käskis seejärel asja siseministril jõuga lahendada. Siseminister Hellat andiski Estoniale korralduse: hoitagu valge ja punane saal ühes köögi, puhveti ja lauanoodega 1. jaanuaril valitsusele tasu eest vabad. Ruumid tuleb 1. jaanuaril kell 7 hommikul kapten Vildenule üle anda ja öösel temalt vastu võtta. Estonia juhatuses polnud papist poisid, siseministrile teatati, et ruumid on reserveeritud, köök ja lauanõud aga kuuluvad Wallfischile. Nende üürimise asjus peab kokku leppima Wallfischiga, tema telefon on vangimaja number see ja see.

Tõnisson vihastas seda kuuldes ja käskis Wallfischiga serviisid sõjaseisukorra seaduse alusel rekvireerida. Kuna Wallfisch oli keeldunud pidusöögi ettevalmistamisest, tehti see ülesandeks Asutava Kogu einelauapidajale. Kemplemine ei saanud

aga sugugi läbi - Estonia kelnerid teatasid, et nemad streigivad. Läbi häda leiti neile asendajad: Vildenu organiseeris Tallinna garnisonist 20 sõdurit. Neile anti frakid selga, aga jalga jäid sõdurisaapad.

Ent siis tekkis uus probleem. Kõigile külalistele ei jätkunud toole ning osa kutsutuid tuli paigutada restoranis. See aga oli täis pidutsejaid, kel kästi lahkuda ja kes tegid seda valjult protestides. Lõpuks jõuti nii kaugele, et laudadele kanti hanepraad ja hapukapsas. Siis aga tõusis Tõnisson püsti ja hakkas kõnet pidama. See kestis terve tunni ja toit hangus ära.

Vihased kütjad jätsid pidulised külmetama

Kõige tipuks olid peosaalid läinud külmaks nagu hundilaut. Nimelt oli kütjatel Wallfischiga kokkulepe, et lisaks palgale saavad nad ka viina, kui kütavad hilisõhtuni. Tol õhtul jäi aga lepe täitmata. Kui siis kütjad tulid peo korraldajalt viina ja süüa nõudma, sattus seda nägema ka Tõnisson. Kuuldes, et kütjad viina nõuavad, vihastas peaminister hirmsasti ja käskis neil kaduda. Need omakorda soovitasid Tõnissonil mitte nii uhke olla, sest nemad võivad ju minna, aga varsti on riigivanemal ikkagi nende juurde asja.

Lõpuks anti igale mehele 50 marka ja süüa. Aga oli juba hilja: kuna ruumid olid vahepeal lastud külmaks minna, ei saadudki neid enam sel õhtul soojaks. Kui Tõnisson külaliste juurde naasis, olid paljud daamid üleriided juba selga pannud, osa külalisi aga keelule vaatamata viina joonud ja vestles omavahel valjuhäälselt. Tõnissoni uusaastatervitust ei kuulnud enam keegi ja peoõhtu lõppes paraja segadusega.

Tõnisson kütjate vastuhakku ei unustanud. „Selle peale on peaminister 2. jaanuaril siseministrile ette pannud Estonia ahjukütjaid, kes tööle hakkamiseks Valitsuselt viina on nõudnud ja kogu teeõhtu ajal pidule kutsutud võõraid, muu seas daamised õhukestes riietes ja väljamaa esitajaid, kes selle tõttu halva mulje meie seesmisest korraldusest said, külmetada on lasknud, vastutusele võtta,“ kirjutas Päewaleht.

Ühesõnaga, pidu läks vussi. Ajakirjanduse arvates keeras vindi üle siseminister Hellat, lastes Wallfischiga vangiga panna ja tahtes paar päeva hiljem „päris vägisi tema taldrikud, noad kahvlid ja lusikad ka veel üle võtta“. Ei aidanud ka see, et minister ähvardas Estonia abiesimehe Uibopuu vastu „karedaid abinõusid“ tarvitusele võtta. Uibopuu aga kaitsetes Asutava Kogu liikme isikupuutumatus.

„Kellele nüüd siis sarnast janti tarvis oli? Mispärast peab inimene, kui ta ministriks saab, teisiti mõtlema hakkama kui harilik surelik? Mispärast valitsusel isiku käest, kes seda teha ei taha, tarvis on vägisi

FOTOD EESTI FILMIARHIIV

PEEN KOHT: Estonia teatrimaja restoran valges saalis aastal 1913.

tema päralt olevaid nuge ja kahvleid üle võtta? Nii kaugele ei ole meie riigi sisemine kord veel edenenu,“ heitis Päewaleht Hellatile ja kogu Tõnissoni valitsusele ette.

Restoranipidaja saadeti asumisele Haapsallu

Kättemaks ei lasknud enda kaua oodata. 10. veebruari õhtul ilmus linna politseiülem **Voldemar Palitser** ühes politseinikega Estoniasse ja edastas teatrimaja juhatajale käsu, et „Estonia restoran seal edasikestava viinajoomise pärast siseministri käsul jäädavalt kinni pannakse“. Ka teatas politseiülem, et ühes restoranis sulgemisega saadetakse puhvetipidaja Wallfisch 24 tunni jooksul Tallinnast välja Haapsallu.

Järgmisel päeval kirjutas Tallinna Teataja sulgemise tagamaadest lähemalt. Lehe sõnul oli Wallfisch seletanud, et puhvetis jooval viina ainult mõned ohvitserid, kes selle ise kaasa toovad. Ka seal valvet pidanud politseinik olevat igal hommikul raporteerinud, et Estonias on kõik korras. Ent mõne päeva eest viibinud erariides politseiülem Estonias õhtusöögil ja näinud isiklikult, et ainult paaris lauas pole viina joodud. „Kelnerid toonud viina seltersi pudelites, kohvikannudes, limonaadipudelites. Joodud isegi keedetud veini. Seda tulist veini ometigi keegi taskus pole võinud ligi tuua, see olla kindlasti puhvetis valmisstatud olnud.“ Selle politseiülema

isiklikult nähtud viinajoomise tõttu andnudki minister korralduse Estonia restoran sulgeda.

Järgmise päeva pärastlõunal kogunes Estonia juhatus, et üles ütelda lepingud teatrirahvale ja orkestrantidele, sest ilma söögikoha sissetulekuta selts oma kohustusi nende vastu enam täita ei suuda. „Kõigi tundemärkide järele on praegune keeluseadus surmale mõistetud ja riigimonopoli sisseseadmine ligemal ajal oodata. Seega on Estonia einelaua kinnipanek, mis Estonia suure kunstiaparaadi lagunemise enesega kaasa tuua ähvardab, keeluseaduse viimaseks hingetõmbuseks, mõtteta ja otstarbeta käeliigutuseks,“ kommenteeris Päewaleht.

Vaid mõned päevad hiljem pehendas siseminister oma otsust. Nimelt 13. veebruaril käis Estonia eestseisus Hellati juures asja selgitamas, mille järel andis viimane loa einelaud taas avada. Küll aga ei andestatud Wallfischile.

Päewalehe kirjeldusel saadeti Wallfisch 12. veebruaril Haapsallu, kuhu Kuld Lõvi ja Peterburi võõrastemaja restoranipidajad juba varem olid saadetud. Wallfischite teelelõhetamine oli väga pidulik. Nõmmeni saatis teda Estonia orkester ning sealt edasi kuni Haapsaluni keelpilliorkester.

Haapsalulastele polnud aga sugugi meelega järele, et pealinn suvituskoha oma kodanikke asumisele saadab.

„Meie arust peaksid riigi juhtijad, et tulevikus sarnaseid vahejuhtumisi ära hoida, selle lihtsa õpetuse järele käima: enne tuleb asi selgitada ja siis alles otsus teha,“ võttis loo kokku Päewaleht. Nagu leht ennustas, muutus varsti ka riigi alkoholipoliitika. 2. juunil 1920 andis Tallinna linnavalitsus restoranidele loa kuni südaööni viina müüa. Alkoholi pakuti ainult koos söögiga ja klaasikaupa. Restoranipidajad pidid vastutama selle eest, et külastajad end liiga purju ei jooks. 1. juulil 1920 lõppes kuivseadus ja käiku läks tšekisüsteem.

Eesti Metsainvesteeringud OÜ

ÄRA RAISKA AEGA – Eesti Metsainvesteeringute OÜ tuleb appi!

Ostame väga hea hinnaga talusid, maamajasid, põllu-, raie- ja metsamaad. Kui sinul on antud nimekirjast meile midagi müüa, siis küsi julgelt pakkumist ja aitame Sind kiiresti.

Kirjuta eestimetsainvesteeringud@gmail.com

või helista tel 5456 6107